

Dygtigere Elementer inden for denne Orden kæmpede mod Sløjhed og Forfald og saa et Middel til Genrejsning i en stærkere Centralisation. Forskellige Steder blev der gjort Forsøg paa at organisere Generalkapitler i Lighed med Cisterciensernes Generalkapitler, og til et saadant Forsøg paa dansk Grund sigter Innocens III.s Brev af 18. Januar 1206. Brevet er benyttet i U. Berlière's Afhandling: *Les chapitres généraux de l'ordre de S. Benoît avant le IVe concile de Latran.* (*Revue Bénédictine* VIII 255).

Det var fristende at vise, hvor meget interessant der staar at læse i *Bullarium Danicum* — man bemærke Forsøgene fra Roms Side paa at komme Landets Særskik til Livs »*hec pestis contraria omni juri*« (Nr. 138, cf. Nr. 5, 280, 290) og fra dansk Side en vis Træghed og Modvilje mod at lystre Ordre (Andreas Suneson vægrer sig ved at drage til Conciliet) — men det vilde gøre denne Note meget lang.

Ellen Jørgensen.

Den 20. November 1930 døde den norske Retshistoriker Absalon Taranger i en Alder af 72 Aar. Han havde en Tid studeret Teologi, før han kastede sig over Juraen, og havde i en Række Aar været ansat i det norske Rigsarkiv, før han i 1898 opnaede et Professorat. Den forskelligartede Uddannelse gav ham en fortrinlig Forberedelse til det Arbejde med den norske Middelaldershistorie, som gennem hele hans Liv stod i Centrum af hans Forskning, og som han ikke blot kom til at drive som Retshistoriker.

Hans første større Skrift var en kirkehistorisk Undersøgelse: *Den angelsaksiske Kirkes Indflydelse paa den norske* (1890). Han byggede her navnlig paa en Sammenligning mellem det angelsaksiske og det norske Kirkesprog og naaede ad denne Vej til Antagelsen af en stærk angelsaksisk Paavirkning baade paa den norske Kirkes Praksis og paa norsk Kirkeforfatning, medens han tog Afstand fra tidligere Teorier om en nær Sammenhæng mellem denne og den hedenske Tids Tempelforfatning. Som Retshistoriker debuterede Taranger med en Betænkning om *Ejendomsretten til de norske Præstegaarde* (1896), der senere under Polemik mod Hertzberg fortsattes med *Kirkegodsets Retsforhold* (1902), begge trykte i »Norsk Retstidende«, og med sin Doktordisputats, der bragte første Halvdel af en aldrig fuldendt Fremstilling af *Den norske Besiddelsesret indtil Christian V.s Norske Lov*. Den indeholdt meget nyt angaaende Besiddelsesbegrebet og Besiddelsens Erhvervelse og Fortabelse og de dertil knyttede Terminologier og kom lejlighedsvis ogsaa ind paa dansk Ret. Efter sin Udnævnelse

til Professor tog han straks fat paa en almindelig Fremstilling af den norske Retshistorie, men af denne *Udsigt over den norske Rets Historie* udkom kun 1. og Begyndelsen af 2. Del, omhandlende henholdsvis Retskildernes Historie (1899) og Statsrettens Historie til 1319 (1904). Ved Siden heraf var Taranger i sine første Universitetsaar meget beskæftiget med en Fortsættelse af Udgaven af »Norges gamle Love«. Af denne Fortsættelse (2. Række) naaede han at udgive et meget stort 1. Bind, omfattende Aarene 1388—1447, og 1. Hefte af 2. Bind, indeholdende Statens Lovgivning fra 1448—1482. Udgaven, der tager Begrebet Lovgivning i en lignende vid Betydning som moderne Lovsamlinger og derfor rummer meget andet end egentlige Love, er et omhyggeligt Arbejde, og Teksterne er af Udgifveren forsynet med værdifulde Oplysninger.

Efter disse første for Retshistorien meget frugtbare Aar fulgte en længere Periode, hvor Taranger var forholdsvis lidt virksom som Retshistoriker. Grunden hertil var, foruden hans stærke religiøse og kirkelige Optagethed, at han havde paataget sig det store Arbejde med at skrive 3. Bind af »Norges Historie«, der skulde behandle Tidsrummet 1319—1537. Bindet udkom i to Halvbind 1915 og 1917. Imod hvad man maaske kunde have ventet, holder Taranger sig i denne almenhistoriske Fremstilling hovedsagelig til en Skildring af den politiske Udvikling, men Skildringen er iøvrigt i ikke ringe Grad præget af at være skrevet af en Retshistoriker. Begivenhederne belyses indgaaende gennem de Aktstykker, de har affødt; for disse Aktstykkers Indhold gøres der nøjagtig Rede, og deres juridiske Betydning paapeges.

I sine sidste Leveaar optog Taranger paany sine retshistoriske Studier og offentliggjorde betydningsfulde Afhandlinger, dels om den gamle norske Tingordning (*Alting og lagting* i Hist. tidsskr. 5. R. V og VIII, *Trondheimens forfatningshistorie* i det norske Videnskabselskabs Skrifter 1929), dels om Gulatingsbogens og Frostatingsbogens Tilblivelse (*De norske Folkelovbøger* i Tidsskr. f. Retsvidensk. 1926 og 1928). I den sidstnævnte Afhandling, der iøvrigt ikke blev afsluttet, naaede han til det Resultat, at begge Lovbøger baade i deres ældste Skikkelse, der henføres til det 11. Aarh., og i den Form, hvori de er overleveret, ikke var private Retsbøger, men havde en fuldt officiel Karakter, idet de indeholdt en ved offentlig Foranstaltning iværksat og af Tingene vedtaget Optegnelse af Lovmændenes mundtlige Retsforedrag.

Taranger var fra Naturens Side fortrinlig udrustet til videnskabeligt Arbejde. Med Grundighed og Sans for Nøjagtighed i det enkelte forenede han baade Skarpsind og Kombinationsevne og

et sundt Omdømme. Særlig gode Anlæg havde han uden Tvivl netop for den Disciplin, som blev hans snævrere Fag indenfor Historien, og man kan kun beklage, at den betydelige Virksomhed paa andre Omraader, som optog saa stor en Del af hans flittige og arbejdsfyldte Liv, hindrede ham i at udrette endnu mere for Retshistorien, end han naaede. Som Menneske vil han af dem, der har kendt ham, blive husket som en sjælden fin og sympatisk Personlighed.

Poul Johs. Jørgensen.

Trehundredaaret for Oprettelsen af det svenske Rigsantikvariat, hvis ældste Instruktion udfærdigedes af Gustav Adolf d. 20. Maj 1630, faa Dage før han forlod Sverige for at deltage i Trediveaarskrigen, gav ikke blot Anledning til storstilede Festligheder, men har ogsaa fremkaldt en hel Litteratur. Foruden et, nærmest i Propagandaøjemed udgivet, lille Skrift *Svensk Kulturminnesvård. Et 300-årsminne* (Sthm. 1930), der bl. a. indeholder en kortfattet velskreven Oversigt over Embedets Historie af Ad. Schück, er der udkommet en anseelig Bog af Overbibliotekar ved Rigsdagens Bibliotek Vilhelm Gödel *Riksantikvarie-Åmbetet* (Sthm. 1930), ligesom et Hefte af Vitterhetsakademiens Tidsskrift »Fornvännen» for 1931 helt er viet det.

Gödels Bog slutter sig nøje til hans tidligere Arbejder dels af litteraturhistorisk Art, dels om Antikvitetskollegiet og -arkivet og holder sig ret strængt til selve Embedets Historie, hvad der giver den en vis »etatsmæssig» Tørhed. Hovedvægten ligger paa Skildringen af Embedets Organisation, økonomiske Forhold og Stilling indenfor Centraladministrationen. Jævnside hermed berettes der om Rigsantikvarernes Personalialia og Virksomhed, hvorimod der ikke tages synderlig Hensyn til det almindelige Milieu, til de videnskabelige og nationale Interesser, der har Embedet oppe eller voldte dets Hensygnen. Thi omend Rækken af Rigsantikvarer — en Titel der forøvrigt først bruges officielt fra 1803 — er ubrudt, lader det sig ikke nægte, at efter det 17. Aarhundredes tre store Navne: Bure, Hadorph og Peringskiöld († 1720), følger der et mørkt Tidsrum paa godt 100 Aar, der først ophørte, da Bror Emil Hildebrand 1837 udnævntes til Rigsantikvar og gav Stillingen dens nuværende Indhold som øverste Tilsynsmand over Landets Mindesmærker og Chef for det reelt af ham skabte »Statens historiska Museum«. Navnlig savner man hos Gödel en Fremstilling af de Motiver, der i 1630 gav Stødet til Embedets Oprettelse, og som har Interesse udover det rent faghistoriske. Som i anden Sammenhæng berørt af Carl S. Petersen